

A MAGYAR NEMZETI BANK

A jegybankra vonatkozó szabályozást az Országgyűlés 2001-ben alkotta meg a 2001. évi LVIII. törvény elfogadásával.

1. Az MNB tevékenysége

1.1 Az MNB jogállása

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) a Magyar Köztársaság központi bankja, egyúttal az EU-csatlakozás napjától a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) tagja.

Az MNB, valamint döntéshozó szerveinek tagjai feladataik végrehajtása és kötelességeik teljesítése során **függetlenek**, nem kérhetnek és nem fogadhatnak el utasításokat a Kormánytól vagy bármilyen más magyar, EU, vagy más tagállami szervtől vagy intézménytől. Ugyanakkor az MNB, mint a KBER tagja, köteles az Európai Központi Bank utasításainak megfelelően eljárni a közös monetáris politikai ügyekben.

1.2 Az MNB működésének alapvető célja, feladatai

Az MNB működésének elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. Az MNB ennek veszélyeztetése nélkül, a rendelkezésére álló monetáris politikai eszközökkel támogatja a Kormány gazdaságpolitikáját.

Az MNB alapvető feladatai általában:

- meghatározza és megvalósítja a monetáris politikát.
- kizárólagosan jogosult bankjegy- és érmekibocsátásra.
- deviza- és aranytartalékokat képez és kezel azt.
- a devizataralék kezelésével és az árfolyampolitika végrehajtásával kapcsolatban devizaműveleteket végez.
- kialakítja és szabályozza a belföldi fizetési és elszámolási rendszereket, támogatja azok biztonságos és hatékony működését.
- feladatai ellátásához szükséges statisztikai információkat gyűjt és tesz közzé.
- támogatja a hazai pénzügyi rendszer stabilitását, valamint a pénzügyi rendszer prudenciális felügyeletére vonatkozó politika kialakítását és hatékony vitelét.

1.3 Az MNB feladatai

1.3.1 A monetáris politika

Az MNB az árstabilitás, mint elsődleges cél elérése és fenntartása érdekében a monetáris politika eszközeivel befolyásolja a pénz- és hitelkínálatot, valamint a pénz- és hitelkeresletet.

1.3.2 A monetáris politika eszközei

A jegybank a hitelintézetek monetáris politikai eszközökkel történő jegybanki irányítása révén befolyásolja a pénz- és hitelkínálatot, valamint a pénz- és hitelkeresletet. A klasszikus jegybanki szabályozás azon alapul, hogy a központi bank — a pénzkínálatot és a pénzkeresletet meghatározó tényezők befolyásolásán keresztül — hatást gyakorol a hitelezők és az adósok döntéseire. Eszköztára alapvetően vagy a pénzszűkítésre, vagy a pénzmennyiség növelésére hivatott. Ezzel összhangban biztosítja a gazdaság normális működéséhez szükséges pénzmennyiséget. A jegybank monetáris politikáját refinanszírozással, a hitelintézetek kötelező jegybanki és likviditási tartalékának szabályozásával, árfolyamok és kamatok befolyásolásával

vagy meghatározásával, nyíltpiaci műveletekkel és más jegybanki eszközökkel valósítja meg. Az MNB – a jegybanktvény keretei között – önállóan alakítja ki. monetáris politikáját, és önállóan határozza meg a monetáris politika érvényesítésének eszközeit

A) Kötelező jegybanki tartalék

A kötelező tartalékráta nemzetközileg alkalmazott jegybanki eszköz, amely során a kereskedelmi bankok és befektetési vállalkozások idegen forrásaik meghatározott hányadát a jegybanknál a piaci kamatnál alacsonyabb kamatozású betétként helyezik el. A kötelező tartalékráta funkciója, hogy ha a jegybank növelni akarja a bankok kihelyezhető pénzállományát, akkor a tartalékrátát csökkenti, ha csökkenteni akarja a kihelyezhető pénzállományt akkor a kötelező tartalékrátán növeli.

B) Árfolyampolitika

A jegybank jegyzi és teszi közzé a külföldi pénznemeknek forintra és a forintnak külföldi pénznemekre való átszámítására vonatkozó árfolyamokat. A jegybank szükség és lehetőség szerint intervencióval védi és befolyásolja a kialakított árfolyamokat a belföldi és külföldi devizapiacokon.

C) Kamatpolitika

Az MNB irányadó kamatként jegybanki alapkamatot állapít meg. Az MNB a jegybanki alapkamat mértékét a Magyar Közlönyben közzéteszi. (Az alapkamat nem kötelező kamat, csak irányadó jellegű, viszont sok szempontból viszonyítási alap, pl. az adójogi szankciók esetében).

A kamatpolitika keretében a jegybank nem állapít meg a kereskedelmi bankokra kötelezően alkalmazandó kamatokat, hanem a refinanszírozási kamat meghatározásán keresztül befolyásolja a hitelkamat színvonalat.

D) A refinanszírozás

A refinanszírozás keretében a jegybank

- a) értékpapírokat számítol le (visszleszámítol);
- b) refinanszírozási hiteleket nyújt értékpapír fedezete mellett vagy anélkül;
- c) értékpapír ügyleteket köt visszavásárlási megállapodással.

E) A nyíltpiaci műveletek

A nyíltpiaci műveletek keretében a másodlagos értékpapírpiacra (nem közvetlenül a kibocsátótól) nagy tételben értékpapírokat vásárol vagy ad el és ezzel befolyásolja a forgalomban lévő pénz mennyiségét.

F) Fedezett hitel

A jegybank értékpapír fedezete mellett a kereskedelmi bankok részére, rövidtávú likviditás menedzselési célból hitelt nyújthat. A magyar gyakorlatban ez az ún. overnight hitelek esetében alkalmazott eszköz.

G) A jegybanki betét

A jegybanki betét elhelyezés azt jelenti, hogy a jegybank valamely ügyfele, főként kereskedelmi bank, meghatározott kondíciók mellett meghatározott összeget helyez el a jegybanknál. Ez az eszköz a jegybank irányadó instrumentuma a bankrendszerben keletkező likviditásfelesleg lekötésére.

1.4 Kapcsolat az államháztartással, az MNB számlavezetési tevékenysége

Az MNB vezeti a kincstári egységes számlát, a pénzügyminiszter által kijelölt egyéb állami számlákat, az ÁPV Rt pénzforgalmi számláját, az Államadósság Kezelő Központ Rt. pénzforgalmi számláját, a hitelintézetek pénzforgalmi számláját, az elszámolóházak pénzforgalmi számláját, az OBA és a BEVA pénzforgalmi számláját.

Mindazoknak – és nem csak a kereskedelmi bankoknak -, akik számláját az MNB vezeti, hitelt nyújthat, illetve tőlük betétet fogadhat el (ezt is megvalósítva a monetáris politika megvalósításának érdekében).

Kivétel a fenti szabály alól, hogy – az EU vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően – **az MNB az államnak, helyi önkormányzatnak vagy az államháztartás körébe tartozó más intézménynek, az EU intézményeinek, a tagállamok kormányzatainak, regionális, és helyi közigazgatási szerveinek, illetve egyéb közjogi testületeknek, illetve ezek befolyásoló irányítása alatt működő gazdálkodó szervezet részére hitelt nem nyújthat**, ezen intézmények értékpapírjait közvetlenül a kibocsátótól nem vásárolhatja meg.

Ugyanakkor az MNB az állam megbízása alapján

- az állam tulajdonában lévő értékpapírok (kivéve a részvényeket) az értékpapírpiacon eljárhat, valamint
- közreműködhet az állam devizában történő hitelfelvételeiben és külföldi értékpapír kibocsátásaiban, valamint az állam külföldi követeléseinek kezelésével, értékesítésével, behajtásával kapcsolatos feladatok ellátásában.

1.5 Pénzforgalmi feladatok

Az MNB alakítja ki az országos fizetési és elszámolási rendszert, szabályozza a pénzforgalmat.

1.6 Jegybanki ellenőrzés

A jegybanki ellenőrzés a pénzügyi intézmények és a pénzügyi intézménynek nem minősülő, kiegészítő pénzügyi szolgáltatást végző jogi személyek, valamint a befektetési szolgáltatók és az elszámolóházak tekintetében az MNB törvény, a pénzforgalomról és a devizáról szóló jogszabályok, valamint a végrehajtásukra kiadott jegybanki előírások megtartására terjed ki. Ennek keretében az MNB jogosult adatok, beszámolók, mérlegek, bizonylatok és vizsgálati anyagok bekérésére.

Az MNB a jegybanki ellenőrzés során helyszíni ellenőrzésre is jogosult.

1.7 Pénzkibocsátás

A jegybankok tevékenységének egyik sajátossága, hogy ők jogosultak egy adott ország hivatalos fizetőeszközének kibocsátására. Nincs ez másképp Magyarországon sem, nálunk is a jegybank monopóliuma a forint kibocsátása. A bankjegyek és érmék kibocsátását, címletét és külső kiállítását, valamint bevonását az MNB a Magyar Közlönyben hirdetményrel teszi közzé. Az MNB által kibocsátott bankjegyeket és érméket magyar törvényes pénznemben teljesítendő fizetésnél mindenki köteles névértékben elfogadni.

A pénzkibocsátás monopóliuma Magyarország EU taggá válásával sem változik meg addig, amíg Magyarország a Gazdasági és Monetáris Unió részesévé nem válik és az euro bevezetésre nem kerül.

2. Az MNB Szervezete

Az MNB részvénytársasági formában működő jogi személy. Az MNB részvényei az állam tulajdonában vannak. Az államot mint részvénytulajdonost a pénzügyminiszter képviseli.

Az MNB fő szervei:

- a közgyűlés,
- a monetáris tanács,
- az igazgatóság és
- a felügyelő bizottság.

2.1 A közgyűlés

A közgyűlés feladata:

- a) az alapszabály megállapítása és módosítása,
- b) az alaptőke meghatározása,
- c) a mérleg és az eredménykimutatás megállapítása,
- d) a könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása,
- e) a könyvvizsgáló díjazásának megállapítása.

Az MNB esetében furcsának tűnhet a közgyűlés működése, hiszen egyszemélyes társaságok esetében a Gt. szerint nincs közgyűlés, hanem a tulajdonos tulajdonosi határozatokkal irányítja a társaságot. A jegybanktörvény megalkotásakor az Országgyűlés mégis úgy határozott, hogy működjön közgyűlés a Magyar Nemzeti Bankban, amelynek egyedüli szavazattal rendelkező tagja az államot képviselő pénzügyminiszter, és rajta kívül, még számos más, az MNB irányításában részt vevő személy, akik természetesen szavazati joggal nem rendelkeznek.

2.2 A monetáris tanács

Az MNB monetáris politikával kapcsolatos legfőbb döntéshozó szerve a monetáris tanács.

A monetáris tanács szükség esetén bármikor összehívható, de havonta legalább két alkalommal ülésezik.

A monetáris tanács legalább hét-, legfeljebb kilenc tagú testület. A monetáris tanács tagjai megbízatásuk időtartama alatt munkaviszonyban állnak az MNB-vel.

A monetáris tanács tagjai:

- a) az MNB elnöke, mint a monetáris tanács elnöke;
- b) az MNB alelnökei;
- c) további tagok, akiket hat évre a köztársasági elnök nevez ki.

2.3 Az MNB elnöke és alelnökei

Az MNB élén elnök áll. Az MNB elnökét hatéves időtartamra a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. Az MNB elnökét a – amennyiben neki felróható okból, vagy neki fel nem róható okból nem felel meg a feladatai ellátáshoz szükséges követelményeknek - köztársasági elnök menti fel a miniszterelnök javaslatára. Az MNB elnökét akadályoztatása esetén az általa kijelölt általános hatáskörű alelnök helyettesíti.

Az MNB legalább három, legfeljebb öt alelnökét a köztársasági elnök nevezi ki. A kinevezési javaslatnak tartalmaznia kell a kinevezendő alelnök feladatkörét. Az alelnök feladatkörének változásáról az MNB elnöke tájékoztatja a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt és az Országgyűlés illetékes bizottságát. Az MNB alelnökeinek megbízatása hat évre szól.

2.4 Az igazgatóság

Az igazgatóság felelős a monetáris tanács döntéseinek végrehajtásáért és az MNB működésének irányításáért.

Az igazgatóság legalább négy-, legfeljebb hattagú testület, amelynek tagjai:

- a) az MNB elnöke mint az igazgatóság elnöke;
- b) az MNB alelnökei.

Az igazgatóság hatáskörébe tartozik:

- a) az MNB feladatai végrehajtásának irányítása;
- b) az MNB mérlegére, illetőleg vagyon- és eredménykimutatására, valamint az eredmény felosztására a közgyűlés elé terjesztendő javaslat elkészítése, továbbá az üzletvezetésről, az MNB vagyoni helyzetéről és üzletpolitikájáról a közgyűlésnek szóló jelentés tervezetének jóváhagyása;
- c) az MNB szervezetével és belső irányításával összefüggő kérdések jóváhagyása;
- d) az MNB működésével, illetve feladatainak ellátásával kapcsolatos szakmai tervek és programok, ideértve a fejlesztési és működési költségterv jóváhagyása;
- e) a felügyelő bizottság hatáskörébe nem tartozó feladatok tekintetében az MNB belső ellenőrzési szervezetének irányítása, valamint a belső ellenőrzés tapasztalatainak és tervének megtárgyalása;
- f) a belső ellenőrzés tapasztalatainak és tervének megtárgyalása;
- g) a kollektív szerződés lényeges módosítására irányuló javaslat elfogadása;
- h) az elnök jóváhagyásával előterjesztett egyéb kérdések.

2.5 A felügyelő bizottság

A felügyelő bizottság az MNB folyamatos tulajdonosi ellenőrzésének szerve. A felügyelő bizottság tehát nem politikai felügyeletet ellátó intézmény, hanem feladata kizárólag az állam, mint tulajdonos érdekeinek képviseletére korlátozódik. A felügyelő bizottság ellenőrzési hatásköre csak az MNB gazdálkodására terjed ki és nem érinti a monetáris politikai feladatokat, illetve azoknak az MNB eredményére gyakorolt hatásának ellenőrzését.

Az MNB belső ellenőrzési szervezete a felügyelő bizottság irányítása alá tartozik.

A felügyelő bizottság tagjai:

- a) az Országgyűlés által választott elnöke,
  - b) az Országgyűlés által választott további három tag,
  - c) a pénzügyminiszter képviselője,
  - d) a pénzügyminiszter által megbízott szakértő,
- akik hitelintézeti, pénzügyi, illetve számviteli kérdésekben kiemelkedő szakmai ismeretekkel rendelkező magyar állampolgárok lehetnek.

A felügyelő bizottság tagjainak megbízatása az Országgyűlés megbízatásának időtartamára szól, és az Országgyűlés megbízatásának megszűnéséig tart.

2.6 Könyvvizsgáló

Az MNB könyvvizsgálója legfeljebb öt évre kaphat megbízást, a megbízás lejártát követően 5 éven belül újra nem választható.